

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 60, din 26.11.2011

Recentele Evoluții în Relațiile dintre R. Moldova și Federația Rusă

*Transcriptul emisiunii radiofonice, din 26 noiembrie 2011, realizată de Asociația pentru Politică Externă (APE) în colaborare cu Agenția de știri și analize Imedia și cu asistența Fundației germane Friedrich Ebert Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată la Radioul Vocea Basarabiei în fiecare sâmbătă.

Principalele teme ale emisiunii:

1. Efectele vizitei lui Serghei Lavrov asupra relațiilor moldo-ruse
2. Percepția Moscovei privind conceptul de statut special al Transnistriei în cadrul R. Moldova
3. Rezultatele recentei întreprinderi de la Tighina a premierului Vlad Filat cu liderul transnistrean Igor Smirnov
4. Posibilitatea apropierii Tiraspolului de R. Moldova după „alegerile prezidențiale” din regiunea Transnistreană

Corneliu RUSNAC, moderator IMEDIA: Buna ziua stimați ascultători! Sunt Corneliu Rusnac și vă salut la o nouă emisiune de Sinteze și Dezbateri pe teme de Politică Externă realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțat de Fundația Germană Friedrich Ebert.

Invitatul nostru de astăzi este **dl Victor Chirilă, director executiv al APE**. Bună ziua și bine ați venit la emisiunea noastră!

Emisiunea noastră va fi consacrată recentei vizite a Ministrului de Externe al Rusiei Serghei Lavrov la Chișinău, dar și întreprinderii de la Tighina a premierului Vlad Filat cu liderul transnistrean Igor Smirnov. Să începem cu vizita lui Serghei Lavrov, în cadrul acestei vizite a fost prelungit tratatul bilateral cu Rusia pentru încă 10 ani, s-a discutat despre conflictul transnistrean, au fost abordate și un șir de probleme cu caracter social-economic, umanitar, etc.. Așadar ce concluzii putem trage de pe urma acestei vizite, ce efecte va avea această vizită asupra raporturilor bilaterale moldo-ruse pe viitor.

1. Efectele vizitei lui Serghei Lavrov asupra relațiilor moldo-ruse

Victor CHIRILĂ, director executiv al APE: Concluzii sunt mai multe. Prima care se impune este că relația noastră cu Moscova, cu Federația Rusă a intrat, totuși, într-o etapă de normalitate. Nu este o relație nici rece, nici foarte caldă. Este o relație care poate fi caracterizată ca fiind una relativ stabilă, uneori mai sunt și surprize cum a fost, de exemplu, anul trecut acel embargo temporar pentru vinurile noastre, dar în cele din urmă s-a rezolvat. Important este însă faptul că actuala guvernare a reușit să impună, să dezvolte un dialog previzibil cu Federația Rusă și acest dialog se regăsește la diferite nivele fie că vorbim de Ministerul de externe, fie că vorbim de Miniștri de ramură, fie că vorbim de Prim-miniștri sau de președinții țărilor noastre. Am avut întâlniri regulate la nivel de Prim-miniștri cu diferite ocazii, în special cu ocaziile oferite de întrunirile CSI; am avut întâlniri la nivel de Președinți, chiar și o vizită a Președintelui Medvedev la Chișinău în octombrie 2009 cu ocazia Summit-ului CSI; am avut și consultări

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 60, din 26.11.2011

între Ministerele Afacerilor de Externe, consultări pe diferite subiecte legate de problemele internaționale sau regionale. Putem să spunem că am reușit în ciuda a mai multor speculații, previziuni negative, să construim o relație stabilă, previzibilă. Acest lucru este îmbucurător și un astfel de proces trebuie susținut, încurajat și în continuare.

Dl Lavrov a venit la Chișinău ca să anunțe prelungirea Tratatului de prietenie între țările noastre. Acest Tratat este în esență unul bun, este un Tratat care poate să ne ajute să dezvoltăm o relație armonioasă. Acest anunț de prelungire este important pentru că el contribuie la dezvoltarea unei relații bazate pe încredere. În același timp, trebuie să insistăm ca toate punctele acestui tratat, angajamentele acestui Tratat să fie îndeplinite. Aceasta este, fără îndoială, o provocare pentru R. Moldova, pentru clasa politică de la Chișinău pentru că nu este atât de ușor să comunici cu Federația Rusă având un bagaj istoric plin de controverse, o istorie care este interpretată diferit și care încă mai doare pe foarte mulți cetățeni din țara noastră. Sigur, trebuie să trecem peste toate aceste stereotipuri care există între noi, peste aceste suspiciuni care există în continuare și să găsim punctele tangențiale, obiectivele comune care să ne ghideze în viitor astfel încât să reușim să profităm de o relație stabilă cu Federația Rusă pentru a construi o țară modernă, europeană, o democrație puternică, funcțională în țara noastră.

Corneliu RUSNAC: La Chișinău, ministrul Lavrov sugerase că R. Moldova ar trebui să obțină beneficii atât de pe urma colaborării cu UE cât și cu estul. Cum trebuie înțelese aceste sugestii? Este oare Moscova deranjată de opțiunea pro-europeană a Chișinăului?

Victor CHIRILĂ: Fără îndoială da. Dl Lavrov este un diplomat prin excelență și știe foarte bine să formuleze mesajele. Dânsul nu s-a arătat ca opozant al ideii de integrare europeană a R. Moldova, dimpotrivă, anterior, cu alte ocazii, a spus că integrarea europeană a R. Moldova nu contravine integrării, cooperării R. Moldova în cadrul CSI. Cred însă că această abordare nu redă întreaga complexitate a procesului de integrare europeană, este, mai degrabă, un mesaj care ar încerca să inducă în eroare societatea noastră. Lucrurile într-adevăr stau diferit. Integrarea europeană nu este compatibilă cu integrarea în CSI, mai mult decât atât cu integrarea în cadrul Uniunii Vamale Rusia – Kazahstan – Belorusia sau în eventualitatea unei integrări cu Uniunea Euro – Asiatică. Aceste procese sunt incompatibile.

Corneliu RUSNAC: Un subiect aparte în cadrul acestei vizite pare să fi fost și conflictul transnistrean. Serghei Lavrov a salutat reluarea negocierilor în această problemă pe 30 noiembrie la Vilnius și a spus, în acest context, că Rusia optează în acest context pe un statut special al Transnistriei în cadrul R. Moldova ca stat suveran. Ce ar avea în vedere Moscova atunci când vorbește despre un statut special al Transnistriei în cadrul R. Moldova, același lucru pe care îl are în vedere și Chișinăul?

2. Percepția Moscovei privind conceptul de statut special al Transnistriei în cadrul R. Moldova

Victor CHIRILĂ: Mă îndoiesc, dar acest lucru nu ar trebui să ne sperie, să creeze obstacole în calea negocierilor în formatul 5+2. Știm foarte bine că Rusia nu a renunțat la principiile de bază ale Memorandumului Kozak, însă negocierile ne oferă posibilitatea de a ne promova interesele noastre și

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 60, din 26.11.2011

propria noastră viziune. Desigur, această viziune trebuie să fie formulată mai clar la masa negocierilor, trebuie să ne asigurăm că principalii noștri parteneri occidentali ne susțin, împărtășesc viziunile noastre astfel încât să nu ne pomenim că vom fi puși în fața faptului împlinit și cineva din exterior va veni cu o soluție gata pregătită. Trebuie să insistăm în raport cu UE, cu SUA și, desigur, în raport cu Ucraina pentru a ne asigura sprijinul total pentru principiile noastre de soluționare a problemei transnistrene. Principiile noastre sunt clare, statut special pentru regiunea Transnistreană în cadrul R. Moldova, un statut care va fi similar cu o autonomie largă. Desigur, vor trebui negociate și mecanismele legislative, executive ale viitorului stat reintegrat, dar aceste rezultate ar trebui să fie urmare a procesului de negocieri și în nici într-un caz a unui dictat al cuiva.

Corneliu RUSNAC: În continuarea aceluiași subiect transnistrean să vorbim puțin și despre întreprinderea recentă de la Tighina a premierului Vlad Filat cu liderul transnistrean Igor Smirnov. În primul rând, cum a fost posibilă această întreprindere la care s-a decis reluarea negocierilor pe marginea crizei transnistrene întrerupte încă în 2006 pentru că știm că opoziția din partea Tiraspolului a fost destul de mare la un anumit moment?

3. Rezultatele recenteii întreprinderi de la Tighina a premierului Vlad Filat cu liderul transnistrean Igor Smirnov

Victor CHIRILĂ: Cred că aici toți participanții formatului 5+2 și-au adus contribuția, inclusiv Rusia care în ultimii ani demonstrează un interes mare pentru o eventuală relație strategică cu UE, parteneriat strategic cu UE. Acest parteneriat strategic ar trebui să ajute Rusia să-și modernizeze economia, dar în același timp să-i ofere pârghii necesare de a influența evoluțiile regionale, în special în Europa de Est, Balcani, Europa Centrală. Deocamdată Rusia se vede îndepărtată de la aceste procese. Ea vrea să-și ridice statutul său geostrategic, dar acest lucru este practic imposibil având în vedere actuala arhitectură europeană de securitate. De aceea, Putin, Medvedev au lansat această idee de a construi o nouă arhitectură europeană de securitate, o arhitectură care să-i permită să aibă o voce mai mare în problemele de securitate ale Europei. Germania, Franța și alte state din cadrul UE înțeleg acest lucru și trebuie să remarc că sunt și ele interesate de o astfel de relație, în special Germania, Franța, Italia. În același timp sunt state care privesc cu suspiciune Rusia, interesele și ambițiile sale. În continuare Rusia este privită ca o țară care dorește să renască imperiul său de altădată. Pentru a demonstra că lucrurile stau altfel, Germania, Italia, Franța au nevoie de argumente care să demonstreze că Rusia este într-adevăr interesată nu doar să aibă o voce mai grea, mai mare ca influență în relațiile internaționale și europene, dar, de asemenea contribuie la schimbarea realităților, la soluționarea practică a problemelor.

Problema transnistreană a fost transformată, de Germania în special, într-un test pentru Rusia în acest context. Se pare că Rusia vrea să facă ceva și demonstrează prin presiunile pe care le exercită în ultimul timp că intenționează să atingă anumite rezultate. De altfel, datorită, în mare parte, presiunilor din partea Federației Ruse, Transnistria, regimul de la Tiraspol a fost forțat să accepte lansarea negocierilor. Însă, cu toate presiunile făcute, Rusia nu a reușit să convingă Tiraspolul să accepte ideea de reintegrare a regiunii transnistrene în cadrul R. Moldova având un statut special garantat desigur de principalii actori regionali. Acest lucru este o provocare pentru actorii formatului 5+2, o provocare pentru că lansarea negocierilor la

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 60, din 26.11.2011

Vilnius, lansarea oficială a negocierilor va trebui să aducă cu sine și rezultate în sensul negocierii unei agende comune pentru viitoarele tratative.

Ceia ce a făcut dl Filat săptămâna aceasta la întâlnirea cu dl Smirnov este un lucru foarte bun. Declarația pe care dânsul a semnat-o cu Smirnov, deși este considerată de unii ca fiind o declarație seacă, fără mari decizii, eu cred că este o declarație bună și explic de ce: la 22 septembrie când la Moscova s-a decis reluarea negocierilor actorii formatului 5+2, inclusiv R. Moldova și regiunea transnistreană nu au semnat această Declarație pentru că Moscova s-a opus semnării acestei Declarații de către SUA și UE. Această Declarație, de fapt, nu angaja prea mult regiunea transnistreană. Oricând putea să refuze participarea la viitoarele runde de negocieri, speculând diferite pretexte false. Prin declarația pe care dl Filat a semnat-o cu dl Smirnov, acesta din urmă s-a angajat oficial să înceapă și să continue negocierile pe bază permanentă. De fapt, Smirnov, s-a angajat oficial că delegația regimului de la Tiraspol va fi prezentă la Vilnius și vor discuta subiecte legate de soluționarea politică a conflictului.

Mai mult decât atât, această declarație conține angajamente legate de cooperarea sectorială, angajamente legate de soluționarea unor probleme concrete cum ar fi conectarea telefoniei fixe și mobile între ambele maluri ale Nistrului, reluarea traficului feroviar marfar, soluționarea problemelor din interiorul zonei de securitate, funcționarea grupului de lucru în conformitate cu regulamentul semnat în această toamnă și de asemenea, s-a convenit asupra lansării unui nou grup sectorial între reprezentanții organelor de drept. Deși acest lucru trezește suspiciuni la Chișinău cred că este un lucru benefic pentru noi. Un astfel de grup ne va ajuta să evităm escaladarea unor eventuale tensiuni în zona de securitate. Este nevoie de comunicare între reprezentanții organelor de forță. Desigur, trebuie de convenit asupra unor principii de conlucrare astfel încât acele îngrijorări pe care Promo-lex le-a formulat săptămâna aceasta legarea de arestarea unor cetățeni ai R. Moldova de către poliția noastră și cedarea lor organelor de drept să nu aibă loc.

Corneliu RUSNAC: Bine, au existat și alte îngrijorări, mai exact critici la adresa acestei Declarații care au venit din partea unor lideri politici legate de faptul că Vlad Filat și-a pus semnătura alături de Igor Smirnov oferindu-i în felul acesta un plus de credibilitate. În ce măsură sunt justificate aceste critici sau cum pot fi interpretate aceste critici?

Victor CHIRILĂ: Eu nu aş exagera. Nu cred că întâlnirea dlui Filat cu Smirnov îl va ajuta pe cel din urmă să beneficieze în campania electorală. Nu cred acest lucru pentru că știu foarte bine că politicienii noștri sunt tratați ca dușmani ai „statalității regiunii transnistrene”. Sunt percepuți ca străini în regiunea transnistreană. Nu știu dacă foarte multă lume îl simpatizează pe dl Filat în regiunea transnistreană, nu pentru că ar fi un politician mai puțin cunoscut sau nu este eficient. Dimpotrivă, dânsul este un politician cunoscut și eficient, dar nu se vorbește atât de des despre Filat în regiunea transnistreană, iar propaganda din regiunea transnistreană are grijă să spele creierii cetățenilor noștri care locuiesc în această regiune și să mențină această percepție de dușmani ai independenței transnistrene.

Consider, însă, că dl Smirnov a încercat să transmită un mesaj Moscovei în preajma vizitei dl Lavrov la Chișinău că este gata să aibă „o poziție constructivă” în cadrul viitoarelor negocieri; că va participa la

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 60, din 26.11.2011

aceste negocieri, lansarea cărora a fost anunțată la Moscova, nu se va opune cooperării în cadrul grupurilor sectoriale și poate să vrea să excludă critici dure din partea dl Lavrov la adresa sa și a regimului, incapacității acestuia de a se deschide și de a fi constructiv. Cred că acest lucru i-a reușit pentru că Lavrov nu a formulat critici dure la adresa lui Smirnov. Din acest punct de vedere eu cred că Smirnov a beneficiat, dar să nu uităm că și UE, și partenerii noștri europeni așteptau de la Chișinău să continue acest dialog astfel încât să nu fie periclitat procesul de negocieri care urmează să fie lansat oficial la Vilnius, la sfârșitul acestei luni. Din acest punct de vedere dl Filat a procedat corect. A demonstrat că Moldova este gata să aibă o abordare constructivă, deschisă, este gata să se așeze la masa de negocieri și nu va crea probleme, dimpotrivă este gata să discute cu Smirnov care este un politician, un lider dificil, indezirabil pentru noi, un lider care este asociat cu evenimentele din 1992 care sunt oribile nu doar pentru cetățenii noștri din Transnistria, dar și pentru cetățenii de pe malul drept. Noi considerăm că Smirnov este vinovat de acele evenimente. În orice caz, pentru a ieși din acest cerc vicios este nevoie să dialogăm, chiar și atât timp cât acest lider indezirabil pentru noi Smirnov există în această regiune.

Corneliu RUSNAC: O eventuală schimbare de putere la Tiraspol după alegerile din decembrie anul curent ar putea apropia Tiraspolul de R. Moldova?

4. Posibilitatea apropierii Tiraspolului de R. Moldova după „alegerile prezidențiale” din regiunea Transnistreană

Victor CHIRILĂ: Nu mă aștept la schimbări esențiale, majore în regiunea transnistreană. Cred că Smirnov în continuare este stăpânul acestei regiuni, controlează foarte bine structurile de forță și, cu siguranță, succesul lui este asigurat. Poate de această dată va fi mai greu să obțină acest succes. Va trebui să se angajeze într-un fel de campanie electorală care implică mai mulți candidați; va trebui să înfrunte și o anumită răceală din partea Federației Ruse, o răceală însoțită de anumite presiuni, dar nu atât de mari pentru al forța să renunțe la funcția de așa-zis președinte al regiunii transnistrene. Rusia are instrumente mult mai eficiente pe care nu le utilizează fie că vorbim despre subvenționarea prețului energiei electrice și a gazului natural pe care îl importă, practic, la un preț de nimic în comparație cu malul drept, fie vorbim despre asistența financiară și umanitară care, doar în acest an se ridică la peste 300 milioane de ruble rusești. Mai mult decât atât, regiunea transnistreană nu achită gazul natural importat din Federația Rusă. Totodată, nu trebuie să uităm despre afacerile tenebre în care este legată familia Smirnov. Pe de altă parte, nici concurentul ui Smirnov, Kaminschi, care se spune că este susținut de Moscova, nu este un lider credibil în regiune. Nu este un lider puternic, carismatic, un lider cu voință de a se implica într-o luptă pentru putere cu Smirnov. De aceea, consider că Smirnov se va menține în regiunea transnistreană și acest lucru nu mă bucură pentru că am putea să fim martorii unei răceli a relațiilor noastre, a comunicării noastre (între Chișinău și Tiraspol) după consumarea alegerii președintelui. Dacă Anatolii Kaminchi va câștiga alegerile, va câștiga alegerile nu el, dar va câștiga alegerile o nouă elită economică care își dorește un statut politic mai mare în această regiune; o elită economică și politică care a crescut în ultimii 20 de ani; o elită politică care este puțin legată de marile întreprinderi sovietice din regiune; o elită care nu este dependentă doar de banii Rusiei, dar și de piața de desfacere a UE și această elită ar putea să fie deschisă pentru un dialog mai amplu cu UE și ar putea fi mai ușor de influențat în sensul

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 60, din 26.11.2011

promovării unui dialog temeinic în vederea identificării unei eventuale soluții politice pentru acest conflict.

Corneliu RUSNAC: Spre regret, timpul rezervat emisiunii noastre a expirat. Eu vă mulțumesc foarte mult pentru prezența la acest program. Stimați ascultători, sunt Corneliu Rusnac și vă reamintesc că ați ascultat o emisiune de discuții pe teme de politică externă realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert. Pe curând!